Број 69. у Новом Саду у четвртак 28. марта 1902. Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за празнике.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од нетка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Појединн бројеви стају 10 потура

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“, дионичарског друштва за издавање српских књига и новина, у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединн бројеви стају 10 потура.

Румуни и наши манастири.

II.

Румунски меморандум наводи ово:

Манастири (у Банату) постали су у времену између XI.—XVI. века. Што се тиче основних писама тих манастира, не могу се позвати на њих ни Румуни ни Срби, јер су исти изгорели за време турске најезде. То су изјавили манастирски игумани, кад су позвани (1784 год.) да оправдају оснивање и одређење њихово. Па и српски народни сабор темишварски (из год. 1891.) тужио се, што у погледу манастира нема докумената да оправда свој посед (изгорели су) и моли да му се издаду потребни документи.

Дакле основна писма банатских манастира изгорела су за време турске најезде. Срби немају документа у рукама. Пусто масло! Ево каквом лакоћом хоће да докажу Румуни, да банатски манастири — нису српски.

Разуме се, да ово по себи још мање доказује, да су ти манастири румунски, а Румуни би требали да докажу, кад траже за себе те манастире.

Кад изгору документи, из тога још не излази, да је изгорело и право. Има пута и начина, да се ти документи реконструишу (обнове). Властитост се и после изгорелих докумената може доказивати и доказати.

Ми смо недавно изнели у „Застави“ историју манастира, које траже данас Румуни за себе. Одатле се види, да су ти манастири горели и преоправљани и поново подизани. А то су чинили увек — Срби. А ваљда нису тек Срби оправљали и подизали румунске манастире?

Ако нема оригиналних докумената, остали су старословенски записи на црквама, на старим псалтирима, који још постоје, а сви ти записи доказују, да су ти манастири српски. У тим манастирима су гробови српских епископа и архимандрита, а и то није доказ, да су ти манастири — румунски. Но и из оног, што наводе Румуни у меморандуму у своју корист, излази обратно. Који су то били архимандрити, који изјавише 1784. године, да немају докумената? Срби! А који је то сабор тражио, да му издаду нове документе, јер су стари изгорели? Српски народни сабор!

А кад су Румуни почели да траже нека права на те манастире?! Тек после резолуције од 1864. године

Они и веле у свом меморандуму: „Кад сте се Ваше Величанство најмилостивије смиловали наредити, да се подела црквеног иметка протегне на православне манастире, који се налазе на земљишту старе јерархије“.

Румуни у опште криво тумаче царску резолуцију. Они н. пр. веле у свом меморандуму и то: „Кад сте се Ваше Величанство најмилостивије смиловали наредити, да се за Угарску и Ердељ установи самостална (румунска) митрополија, равноправна са српском, сигурно је Ваше Величанство било руковођено том највишом интенцијом, да се та нова митрополија учини саразмерним деоничарем у оним правима и дотацијама, која уживаше и митрополија карловачка, негда заједничка и која су као последица самосталности и равноправности неопходно потребна, да би нова митрополија Румунска могла вршити савесно и достојно свето посланство своје.“

Види се дакле, да Румуни верску равноправност хоће да протегну и на равноправност — имовну. Но заборављају, да је верска равноправност политичко начело, које се може дати на основу правде, а да другога не штети, а имовна равноправност, није још декретирана у нашој држави, нити се она може тражити на основу наших закона.

Царска резолуција мора се схватити тако да Румуни имају права и на црквени иметак, при оцеплењу, у колико га могу доказати. А ако могу доказати право и на манастире слободно им је.

При подели, појединих мешовитих српско-румунских општина, није се делило по поле, него је свака страна морала доказивати свој део. Ту о имовинској равноправности није било речи. Не може ни овде. Јер да и Румуни верују у то, они не би тражили три, односно са Ходошем 4 манастира, но би тражили половину свију манастира карловачке митрополије. Ал то је већ и њима изгледало одвише смешно.

На једном месту покушава румунски меморандум да докаже, да имају права на банатске манастире јер вели: „Ти су манастири установљени у времену између XI. до XVI. века, верском ревношћу румунскога становништва, које тада становаше већ ту у маси, и православних хришћана другога порекла“...

А ти православни хришћани другога порекла, по том румунском меморандуму, нису ни Срби. То не каже меморандум изрично, али вели: „Као несумњив факт од одлучне важности спомињемо, да су манастири, који се сад налазе на земљишту бившег тамишког Баната, постојали већ пре, но што су се Срби у већим масама доселили у нашу домовину и себи установили јерархију“.

Дакле — ти су манастири подигнути пре сеобе Срба, под Чарнојевићем. Али не само манастири бившег тамишког Баната, него и сви остали српски православни манастири у Бачкој, и на земљишту Тројединице подигнути су пре сеоба Срба под Чарнојевићем. Па јесу ли и те манастире подигли Румуни?!

Срби су се доселили у већим масама и пре Чарнојевића; они су били овде и пре Мађара, староседиоци. Срби су имали и пре Чарнојевића овде своју цркву, своја права, своје повластице. Они су живели и важили као народ, били су опроштени од десетка. Они су дизали задужбине у свима крајевима у којима су живели, а Румуни нису.

Где су православни румунски манастири у Угарској и Ердељу у оним крајевима, где су живели чисти Румуни?! Нема-

ПОДЛИСТАК.

РОКСАНА.

ПЕРЗИЈСКА ЦРТА.

Превео **Милован.**

У вароши платанâ, Техерану, престоници Шах-Ин-Шаха, слави се велика вечерња слава у почаст новодошла посланика из Френгистана.

Ракете сикћу као огњене гује, светле кугле лете у ваздух и распадају се у огњене палме, а као сунце светли точкићи окрећу се са великим шумом. Дрвене факле и огромни фануси осветљавају мрачну ноћ, а та светлост допире све до шиљастих врхова високог Елбура.

Музичке капеле свирају домаће и европске напеве, а жонглери, играчи и лакрдијаши забављају светину. Нико не хте да изостане од ове ретке и господствене забаве и светина се у гомилама таласа по улицама тамо амо. Црне капице варошана, са мрким капама радничким, мешају се са шубарама Курда и извезеним покривачима дервиша.

А по крововима од кућа и бедемима, чуче густим велом покривене женске, и у светлости оне бенгалске ватре чини ти се, да видиш два светла и радознала ока.

На тераси једне куће, која је окренута Дервазе-и-назери, пуно је таквих велом покривених створова. И оне се кикоћу и комешају, враголасто се хладе велом и спуштају руже на људе, што стоје доле. А све то не би смеле чинити, да њихов газда и господар није отишао на пут још пре два месеца. А евнуси се за то дуго време проленише што се тиче надзиравања, а данас се та леност удвостручила, јер чаробност свечаности и њих је занела.

И ова необична слобода учини, да оне лепе стадоше поред свирке да играју, а црни стражар ћутећки гледа то, јер је изобилно награђен — ракијом.

Само једна од харемских ханума седи немо у једном ћошку. А овај је скоро сав покривен зеленим ћубућем, које се промолило кроз окићену ограду, па дели кров од терасе суседне куће. Ханума је склонила с лица вело и мрачним погледом гледа доле у оно море живота, у које она не сме да заплива, откад је од обичне робиње постала украс сераља.

Кад ал' нешто шушну у ћубуну. А одма за тим зачу она глас крај себе:

— Ружо усамљена! Мила тајно харема!

— А ко је то? — промуца она и покри лице.

— Човек! Човек, који је мало пре при светлости огњених точкова видео, како си подигла своје вело, видео, како твоје бадем-очи гору од жеље.

— А шта би хтео ти?

— Да ти утолим ту жељу.

— Моју жељу?

— Да, жељу за срцем, које би те љубило, жељу за нежним осећањем!

— Не, него за слободом.

— Па и то, јер ћеш слободу своју наћи у мојој љубави! Буди моја! Хајде са мном!

— А да нећу ја тиме из једне тавнице у другу?! — рече она дршћући.

— Ружо из Шираса! Твој муж, Мирза Ибен, човек је стар, тврдица и преживео. Ако уклониш гранчице овога ћбуна, моћи ћеш ме видети! Учини то!

И она погледа прво на стражара и на своје другарице, које су играле, па онда као играјући се уклони гранчице својим малим, белим рукама. И са слатким осећањем дивљења гледаше пред собом лице младог, необично лепог човека, чије ватрене очи као да хоће да продру погледом кроз густи њен вео.

— Би ли ме могла љубити? — питао је он тихо.

— Кад би ме избавио из куће и руку овог ћудљивог, ћандрљивог и мрског старца, ја бих те могла љубити! Али за то треба храбрости!

— Ја је имам!

— А и живот ти је у опасности!

— Ја нисам мислио на опасност, кад сам прешао преко зида ове напуштене куће, чији је газда отишао са својим женама у хладовите долине Елбура. Али је оставио код куће своје стражаре, па сам им могао да паднем шака! Али шта је опасност, кад се човеку да прилика, да гледа у рајске звезде! — У твоје очи, које се јаче и лепше светле но заједно све ватре овога вечера!

— Скини тај облак са свога лица и пусти ме, да се дивим твојој лепоти, како би тиме умножио снагу и храброст своју за ноћ, што долази!

И она полако скиде вело и слушаше с руменилом у образима његове ласкаве речи:

— Како се зовеш ти, жено над женама, што носиш на лицу свом сјај од украса: руменило рубиново, сјај диаманта, блесак опала и ситна бисера?

ју ни један. Они би хтели готове српске манастире, али право на посед тих манастира не могу ничим да докажу. Румуни су 1698. године напустили православље и прешли на унију и однели тамо сва своја црквена добра. Да су они манастири били њихови, они би и те манастире, који су тада већ постајали, пренели собом у унију. Они су се после, долазећи из православне Румуније прикључивали српској митрополији. И сад још траже наше манастире и позивају се на равноправност.

Но ми ћемо доказати поврх свега другога привилегијама и државним законима, да су ти манастири — српски.

Нови Сад, 27. марта.

Штадлеров протест — одбијен. Познато је да је Штадлер у име бискупа Далмације, Хрватске, Славоније, Босне и Херцеговине, поднео лично папи протест, да се св. Јеронимском заводу поврати име „pro gente croatia". У њему и преклиње и моли, а напада и Црну Гору. Но у њему износи и сиромаштво својих разлагања и нуди и неке уступке. Напада малену Црну Гору због њених дипломатских захтева. Назива илирско име застарелим и бесмисленим, које папа не би повратио, да „не дођоше безразложне побуне и неправедни захтеви од стране непријатеља овог имена, који су такођер непријатељи и противници свете столице". Износи за тим како Црна Гора нема права на хрватски завод св. Јеронима. Па вели:

„Истина је, да земљиште међу Баром и Улцињем, које данас сачињава негдашње барске надбискупије, уживало је добротом легитимних власника пасивно право на светојеронимски завод. Али га је уживало само, пошто је сачињавало дио старе Далмације, па су се само на темељу тих двају разлога људи онога земљишта признавали као католици и Хрвати. За то право говорећи дан данас онај дио барскога народа под господством Црне Горе не би имао никаква права, пошто се не признаје хрватским, него српским, будући је њему ово политичко име службено наложено од његова књаза, премда, да се бистро каже, тај народ није хрватски ни српски, него арбанашки, те говори језик сасвим посебни и сасвим различити од хрватскога и српскога".

Дакле кад већ неће да је хрватски, онда нек је пре и арбанашки и кинески и мезопотамски само не српски. —

Но Штадлер и сам увиђа своје лабаве доказе, осећа да Србе између Улциња и Бара, брани ма и кнез „мале Црне Горе", па ипак попушта, те кад св. отац хоће да задовољи и Црну Гору, нека се на светојеронимски завод метне кад већ другче није, бар име: „pro croatica gente", па том да се придода „et pro catolicis Serbis Archidioecese seos Antibarensis". Дакле признаје да ту има и Срба католика. У Далмацији наравно неће да зна за Србе католике, јер њи нико не брани, и они хтели не хтели мора да су Хрвати.

Но Штадлер увиђа да је и то све слабо и празно, па се нада и претњама што да постигне. Наводи, како је више милијуна хрватских гласова поздравило прву одлуку, а на бесмислени назив илирски „узрује се једнако у свим својим слојевима и осјети се дубоко огорчен и увријеђен дотле, да су неки дошли до жалосне мисли, да се ради тога чина одцијепе од Рима и да прођу на раскол. И даље се вели, да ако остане по данашњем, неће се наћи ни један млади хрватски свећеник, који ће хтјети да у њ уђе као питомац, па таман био „oboedientia" послан од свога бискупа". И прети и тим, да ће онда Хрвати дићи у Риму други завод „које му би било слободно називати се хрватским, пошто воле у обће изгубити добра св. Јеронима, и препустити завод пређе својим противницима, него трпјети, да им се пориче њихово име".

Но на вељу жалост Штадлера и великохрвата све им то ништа не упали. Из самог Загреба јављају, да је папа већ одговорио Штадлеру на његов протест.

И папа у свом одговору вели, да није вољан више да мења име заводу Св. Јеронима. Јер име и тако не може променити суштину завода и тако је најумесније да остане по старом. — Шта ли ће сада радити оних „више милијуна" хрватских гласова??!

Писмо из Русије.

Петроград, 18. марта 1902.

Велику је сензацију учинила крађа планова војничких и продаја тих планова другој држави: Немачкој, а може бити и још другој којој. Пуковник Грим игра улогу издајника, а што је још жалносније, он је био омиљен начелнику штаба варшавскога округа ђенералу Пузиревскому, који се пре неки дан вратио из Нице. Грим је пореклом Немац, а ђенерал Пузиревски је по оцу Пољак али се навек свугде рачунао као прави Рус. Он је врло даровит, прав по карактеру, а познат је и као аутор књиге „пољског устанка" 1830. године. Због издаје оних планова, мораће се опет неколико милијуна избацити, да се измену фортификације и тврђаве.

За Грима кажу, да се у његовим званичним артијама нашла визит-карта неке женскиње, која је сумњива била.

Пре неке године су такођер радили шпијони: неки Парунов и Фуги. Добили су своје и тиме се свршила ствар, без да се што чуло у јавности.

А још одавно знамо, да се неко хвалио, не овде, већ у другој држави, да има црногорску карту у руци, која је украдена из руске архиве. — „Ништа није лакше, рече, него у Русији"...

Да ће српски краљ и краљица бити примљени од руског цара у септембру месецу, чулисте. Састанак ће бити у Криму.

У Тули се десили раднички немири. Офисир је командовао, да пуцају војници на раднике, они не хтедоше. Онда официр изведе наредника и убио га из револвера. После тога, веле, да су и војници свршили са офисиром. Те чете више нема, она је каштигована и раштркана.

Ево, сад баш чусмо, да се Грим налази већ у шлиселбургској тврђави, где се држе најжешћи преступници. Да ли је Немац Грим, или не, мора се овако тумачити. У Русији, осим правих Немаца, Пољака, има и таких, који су постали православни само зато, што им је или отац или мати православна. А по закону онда мора бити православни, ако је отац или мати православни. Зато се неки осећају ипак као Немци и ако су православни. Кад им је нужно, они су православни Руси, али пошто се Немци као „навек лојални" свуда држе у вишим круговима, то имају и рачуна, да остану Немци. Јер, врло је пробитачно сумњати правог Руса или другог Словенина, а себе издавати за морална „благонадежнаго человѣка". Зато и заузимају Немци најлепша места, не зато, што су способнији или вреднији, или поштенији, већ што уму да одржавају себи глас и репутацију, да су они највернije и поштеније слуге цару и отачбини. Али та ће се обмана грозно искијати... то непрестано сумњичење Руса и вера у Немце, као спаситеље реда и поредка.

Разуме се да има и дивних Немаца, који су сто пута бољи од многих Руса, ал тек неприродно је, држати Немце за боље од Руса и руских родољуба, него што су сами Руси Замислите велику несрећу, најезду на Русију са свију страна. Чивутарија је сва против Руса, а њих има овде и превише по свима губернијама. Пољаци за сад као да су с Русима против Немаца. Фини и Шведи су на Кавказу против. Е сад још незадовољство код самих Руса усљед многих

— Роксана!

— Име што заноси! Па реци, Роксано хоћеш ли да пођеш са мном вечерас, сад одма? Свечаност ова добро нам је дошла, и неће проћи ни четврт сахата, а онај црни стражар тамо, биће пијан.

Али она покри своје лице и рече:

— Не, не! Међу женама имам ја непријатељица својих! А оне би могле да примете моје бегство и да дигну ларму! А имам и неке ситнице, које су ми прирасле за срце, па бих рада била, да их понесем! Па онда, ударићемо ми другим, лакшим путем! На источној страни наше баште, стоји баш уз зид велика граната платана. Зид је висок, али грање од платана ће ти бити на услузи, те ћеш моћи да употребиш плетене лествице, а лишће маторог дрвета тог заклониће нас, кад станемо бегати. Чекај ме у киоску на десној страни. Киоск је пуст, порушен и нико не иде тамо.

— Та ти је врло паметна! Али реци ми, кад ћемо све то да учинимо.

— Сутра на ноћ! Тада ће женске да се веселе у двору и биће велике галаме. А евнуси и робови слабо воде надзор, кад знају, да су женске заједно у игри и уживању! А ја ћу се учинити болесна и чекаћу на знак, да си ти ту. Тај знак нека буде као гукање у голуба. А куд ћеш ти после са мном?

— У Казвину имам харем, којем недостаје круна. А та круна треба да будеш ти, јер до тебе ћу да дођем не помоћу злата и имања, него живом речју и својом снагом. На колима, којима се служе френги, бићеш донесена у Казвин!

И Роксана климну главом у знак пристајања.

— А како да те зовем, храбри човече у својим мислима?

— Назрид!

— А сад иди Назриде, да ко год не посумња! Дај Боже, да ти срце остане верно а Свевишњи да благослови наш »Баз-дид!«

— Да Бог да да буде благословен Диден у баз-диден, Роксано!

*

... Мрачна ноћ је спустила своја црна крила на варош сунца. Мошеје, минарета и палате расплинуше се. А висови Елбура дижу се као каква огромна чудовишта, осењена тајанственим белилом угашена вулкана Демавенда, тамо на хоризонту.

А Роксана лежи на дивану. Бледа је, а у очима јој грозничава ватра. Слуша галаму у кући и лавеж бесних паса на улици. Спопао је страх, што не може да чује уречени знак, што ће да јој навести ослобођење.

Једна робиња је хлади по челу мирисавом лепезом и таре јој сирћетом слепе очи.

Роксана осећа, да јој ваља савладати своје узбуђење. Стога заклопи очи и учини се мирна.

Кад ал за један часак би тишина а у том се зачу гукање.

А Роксана се трже. Срце јој је немирно ударало. Али се с поља показа, да је мирна. А мало после рече она с веселим осмехом:

— Целизо, мени је много боље! Рада бих била спавати. Стога ти допуштам, да се забављаш с оним другима. Наредила сам да се и робиње позабаве. А после једног сахата доћи опет.

А Целизино срце заигра, али ипак рече:

— Главни евнух, Нузик, строго ми је заповедио, да крај тебе, болеснице, боравим.

— Иди ти само! Иди! Ја ћу већ говорити с Нузиком! Ја ти допуштам! Радуј се и ти, кад је све у радости! Доста је, што сам ја због своје невоље спречена, да учествујем у општој радости.

И Целиза оде.

А Роксана дршћућим рукама узе кесицу с дијамантима и тури је у недра Баци на се огртач своје робиње и оде веома пажљиво.

Дворнице за весеље су тамо напред. А Роксана уђе у башту на врата, што су била тамо натраг.

И она виде, како је месец изишао и како над висовима лебди сребрнаста кугла. И уплашено шмурну у присенак од багрена.

Дршћући хиташе она киоску, где је очекује Назрид, њен ослободилац.

Ено га где лежи на каменитој клупи. Месец га свог обасјао.

Баш је непромишљен од дугог чекања — задремао.

И она му приђе са пуно страха.

— Алах да благослови »баз-дид«, Назриде! Али устани и ходи овамо у присенак! — шапће она навалице.

Али он се не миче. И она виче опет, јаче, очајније — али он ћути...

А кад га она изближе погледа, виде, да се његове велике очи светле и укочено гледају горе, а преко бела свилена кафтана његова, по-

владиних погрешака. Интелигенција, у великом свом броју, и ако је без сумње родољубна и домољубна, ал је ипак озлојеђена, што јој цензура и власт неда слободно дисати.

Тешко је наћи поштена и интелигентна књижевника, који није под надзором полиције. — Радници по многим крајевима удешавају „забастовку“ т. ј. штрајкове. Ено у Москви колико фабрика стоје без рада. Ђаци се непрестано буне. Пре су тражили своја ђачка права, а сад исти чу већ и црвену заставу и политичку слободу. У опште, кад се по главној улици, по Невском, сакупља грдна светина, да се једва може проћи, то није само проста шетња, није ни просто љубопитство ту се изражава и протест и ако у немом виду, ал ипак се види много...

Нећемо да смо тица злослутица, ал не могу да као пријатељ Словенства не рекнем ово: Чим се крене војска на границу, на све стране, одмах ће се осетити незадовољство самих правих Руса у унутрашњости. Одмах ће се осетити веза између спољашње несреће и унутрашњег незадовољства. Спољашња несрећа тражиће одушевљења у народу и интелигенцији, тражиће пожртвовања, тражиће помоћ унутра код оних самих, који за сада гунђају а који богме и много кварити могу, ако не активно, а оно пасивно нерадом, непомоћу где буде нужна помоћ. За сада, све се власт ослања на бајонете и на полицију, а неће да види, да ће доћи време, кад ће требати и другче. Шта ћемо онда?

Тешко је из Русије писати. У место да добије онај награду, који поштено суди о приликама, они се морају бојати да их не би стрпали онамо, где се не види ни сунце, ни месец.

То је жалосно. То је управо несрећа руска. Ено женскиња, курсистка Рускиња пуцала је на главног полицајмајстера генерала. Зар то није жалосно. Зар то није сигнал, да се почне озбиљно исправљати оно, што не ваља.

Ђаци су толико већ разуздани усљед непрестаних изгреда да су већ постали свашта, само не ђаци, не студенти, који се спремају за живот, за науку. Али ваљ да ће се Бог Славе, Бог Словена и Руса смиловати, па опаметити све оне, који су за сада на странпутици.

Русија је грдна држава, грдна сила, а народ је руски велик и има све главне особине великог и јаког народа. Само овако даље више не може. А зашто? Зато што у Русији владају данас Немци.

Т. Т. Т.

Политички преглед.

Врење на Балкану. Порта је поново упутила окружницу на све цариградске заступнике држава, које су потписале берлински уговор. У њој се тужи на бугарску владу, која не стаје ногом за врат мађедонском одбору, већ његове чете још увек непрестано прелазе из Бугарске у Мађедонију. Шта више, један бугарски пуковник путује по главнијим местима Бугарске, позива народ да потпомогне мађедонски одбор, упадне у турске покрајине. И писмима подстрекава бугарски народ на то. И порта вели у окружници својој, да ће с тога у Мађедонији морати држати јаку војску. Сви њени напори лепим, остали су безуспешни, јер Бугарска ради и даље како је почела. Бугарска треба да зна своје дужности, па не да ради усменим и половним, већ стварним и потпуним мерама. У противном случају морају се турској влади оставити потпуно одрешене руке, да предузме такове мере, којима ће одбранити своја права.

Руско „Новоје Времја“ међу осталим, вели о стању на Балкану и ово: По све је могуће, да ни Србија ни Бугарска не могу остати мирни посматрачи, ако искрсну озбиљнији метежи у турским покрајинама а на границама Србије и Бугарске. По све је појмљиво, да ни српска ни бугарска влада неће бити у стању закратити својим поданицима, да не прискоче својој несретној браћи у помоћ, ако у Турској отпочне проливање крви. Да се несрећа спречи, остаје само једно средство: Турска се мора нагонити да озбиљно поради на успостављању реда. Немири и насиља у Мађедонији и другде, трајаће све дотле, до год се ова у Цариграду одобравају. Турској је увек прво, да са војском савлађује хришћанско узбуњено становништво, место да окрене оружје против силеција и оних, који хришћане прогањају и кињe. И докле ће то довести?

Рат између Енглеске и Транзвала. Енглески се сабор после ускршњег одмора и опет састао. И прва реч која је у сабору пала, била је та, како теку преговори о миру. А Балфур у име владе могао је само толико да каже, да не може ништа да каже. О преговорима о миру не сме дати никаква саопштења. Међу тим је ипак сада већ јасно, да је преговоре о миру покренуо сам Киченер. Зна се и то, да бурске вође неће да чују о другом миру, већ само о потпуној независности бурских држава. И при свем том, у Лондону сви желе мира по што по то. И са највећом радошћу дочекана је вест, да је храбри бурски вођа Круицингер од енглеског ратног суда ослобођен, те ће се и с њим поступити као са ратним заробљеником. Сви енглески листови хвале овај чин и радују се, да нису пале мрље, на једног витешког непријатеља, чија је храброст и вештина задивила свет. Из овога се види најбоље, како је гордом и обесном Енглеском дунуо други ветар. Бури нису више разбојничке, ребелске хорде, а њихове вође су витешки борци, ратни суд енглески признаје то, једном од најхрабријих вођа бурскога народа, и енглески се народ радује, што ће се с Круицингером поступити као с ратним заробљеником. Енглеска влада лиже већ све оно што је у почетку рата овог у обести својој напљувала. Да није Буре прогласила била ребелима и разбојницима, не би сада морала пригињати своју горду и обесну главу и водити преговоре са „ребелима“ већ са једним витешким, поштеним и јуначким народом. За њу би то доиста било много лакше и часније. Но разузданост и обест мора окајати и најсилнији, то је требала имати и Енглеска у виду, па би себе поштедила од многе срамоте.

Вести из места и са стране.

Краљица Наталија вереници кнежевића Мирка. Француски листови доносе, да ће краљица Наталија поклонити вереници кнежевића Мирка гђци Константиновићевој, скупоцен дар: лепе наките кнегиње Љубице.

Нова Српска Земљорадничка Задруга. Основана је Срп. Земљорадничка Задруга у Гају (удружење са неограниченом одговорношћу). Председник јој је Лазар Јарковачки. Заменик председника Никола Максимовић. Остали чланови управног одбора су: Велимир Милутинов, Милош Стојковић и Васа Максимовић. Пословођа је Божидар Филиповић

Дело једног умоболног. Председник француске републике Лубе, враћао се одономад из Монтелимара, где је у својој породици провео ускршње празнике. Када се са париске станице кренуо у Елиседо, изишао је пред његова кола један човек са речима: Тражим правду! Непознатог су одмах затворили, но испоставило се да је умоболан. Однет је у завод на умоболне. Код њега је нађен и један пун револвер, којим је, како сам вели, хтео себе да убије.

Исељавање у Немачку. Из Суботице јављају, да је онуда прекјуче на железничком возу што иде из Земуна горе на једанаест вагона отишло у Немачку шест стотина радника, који не могу овде да добију посла. Радници су из Секића, Фекетића и Кишкера.

Цигани у Угарској. Године 1900. било је у Угарској око 274,940 Цигана. У њих је било 58,747 деце за школу дорасле. Али у школу није ишло 40,624 детета. Више од половине Цигана католичке су вере, а други су протестанти или православни. По народности било их је 104,750 Мађара, 67,046 Румуна, 9857 Словака, 5871 Срба, 2896 Немаца. Њих 31,998 пријавило је циганski језик за свој матерњи језик.

Накнадно приложили. Поводом приређене забаве у корист сиромашне ученице срп. в. дев. школе Н. Рашићеве, приложили су накнадно по 2 круне прилога г. г. Илија Марковић умир. учит. из Мошорина и Коста Крчединац учитељ из Ђурђева. Дародавцима изриче захвалност гђца надзорница Ј. Лујановићева у име поменуте ученице.

Толстој и Горки. Из Јалте јављају, да се здравље грофа Лава Толстоја знатно поправља и сад се лекари ни мало не плаше, за свршетак његове болести. Толстој чита у постељи не само новине, већ и књиге и оловком прави разне белешке. Лекари мисле, да ће Толстој устати за две недеље дана и да може и радити по неколико часова. Лични лекар Толстојев рекао је једном новинару, да Толстој има идејално здраво тело, па и ако му је живот у дуготрајној болести често висио о концу, ипак може живети још много година и ако има 74 године. — Међу тим веома жалосне вести стижу о здрављу Максима Горког. Горки, како веле лекари, живиће најдуже још недељу-две дана, јер му је џигерица пуна туберкулозних бацила, тако, да сваки час може да наступи смрт.

Да ли се и срце одмара? Код здравог човека кад стоји, износи број откуцаја срца 74, а кад лежи 64. Ако одмор траје као у ноћи, 8 часова, спада та радња срчана за то време на 5000 откуцаја. И то је једини одмор срца. Оно, дакле, само мање ради, али никако не престаје сасвим куцати. И тај одмор је срцу неопходно потребан. Стога се срцу највише нахуди, а према томе и целом телу, кад се ноћу пије много и снажно алкохолно пиће, јер се тако повећава његова радња баш у времену, кад му је тако потребан његов одмор. И на тај начин можемо лако да објаснимо судбину пијанаца, који из навике бдију и пију.

БРЗОЈАВИ „ЗАСТАВИ“.

Стигли 27. марта.

Беч. Министар-председник Кербер је изјавио, да мирноме решењу данашњег замршеног положаја може помоћи само компромис народносних странака. Нека сабор опуномоћи владу, да доведе до тих компромиса, па је искључено свако гласање, као оно о цељској резолуцији. Немци нису задовољни са овим одговором Керберовим.

Будимпешта Сабор великом већином примио у генералној дебати закон о конверзији дугова.

Пекинг. Данас потписан уговор у погледу Манџурије.

Брисел. Јуче велики социјалистички скуп овде и у провинцији, у ствари општег права гласања. На више места изгреди. Многи демонстранти и полицаји рањени. Многи уапшени.

Штокхолм. Јуче изгорела фабрика меља. Шест особа погинуло, осам рањено.

чевши тамо од срца, протеже се црвена пруга...

Варају ли је очи?

Та, то је крв. Свежа крв, што је потекла из срца Назридова и угасила му живот! Живот њезиног спасиоца!

Какав страховит састанак...

Али од страха не сме да виче.

Он је ухваћен, а како лако може то исто и њој да се догоди!

И она се окрену, те клецајући покуша да бежи.

Кад ал' пред њоме се нађе — Нузик, као да је изникао из земље. Очи му севају.

И Роксана ћућећки паде ничице на земљу.

— Ти, ти, Роксано, ти си неверница, издајница, грешница, која обесвећује и каља светињу харема! Ти си зар мислила, е ћеш ми моћи умаћи, што сам се ја показао немарним?! Што вама женскињама из милосрђа нисам стегао јаче крила, као што чиним иначе, кад је ту господар! О, видим ја и кад жмурим, а чујем и кад запушим уши. Јер моја је дужност, да бдим над врлином и да чувам од срамоте највеће благо свога господара! И ја нисам заборавио на своју дужност, као ти, заслепљена жено! Казна твоја ће бити грозна! Очекуј је!

И Роксана би затворена у подземну тавницу, док Нузик не јави за њен поступак Мирза Ибену и док не стигне заповест овога у Техеран.

А након две недеље уђе јој у тавницу главни евнух и донесе јој драгоцен, сафирима украшен пехар, па јој рече заповедним начином:

— По заповести господаревој!

Грозећи се, али без устезања испи несрећна Роксана из пехара отровани шербет...

Трговина.

НОВИ САД, 27. марта 1902. год. Пшеница прва квалитет фор. 9·— н. Пшеница средња фор. 8·80—90 н. Пшеница лакша роба фор. 8·50—70 н Наполица ф. 8·— н. Јечам фор. 5·80—6·— новч. Зоб фор. 6·70—7·— нов. — Кукуруз у зрну фор. 4·65—75 н.

Маст 52 фор. Сланина сува 52 фор. дебела пушена 52 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	35—36 нов.	живе
„ средњи . .	33—34 нов.	мере
„ лаки . . .	30—32 нов.	

Све од 1 килограма.

Теоци .	25—28 нов. по клгр.
Јагањци	5—12 по пару фор.
Овци .	—— по пару фор.

Стање воде под Новим Садом.

26. марта било је	3·57 мет.
27. марта било је	3·72 мет.

*

БУДИМПЕШТА, 7. априла п. р. (Извештај Р. О. Раичића са Будимпештанског центр. трга за жив. намирнице.)

Живина: Расположење нешто лабавије услед већег довоза српске робе. Цена домаћим кокошкама 2 60—3·—; пилићима 2·—2·50; пловкама 2·40—3·—; гускама 4·40—5 20; ћуркама 6·50—9·— круна пар чисто у великој продаји.

Јаја: Расположење лабаво услед слабе тражње иностранства. Цена 55—60 круна оригинални сандук (1440 комада).

Воће: Јабуке ердељске 30—36; штајерска машанка 20—28; српска прокуп. кисела 24—36; турска асталска 38—42 круне 100 килограма.

Други производи: Ораси 23—30 круна 100 килограма; салата 3—5 круна 100 комада; кромпир стари 3·60—4 круне 100 килограма.

Атреса за телеграме: **Raičić, Budapest.** Атреса за пошиљке робе: R. O. Raičić, Budapest, Centralmarkhalle.

*

Званичне белешке будимпештанске берзе.
26. марта (8. априла).

Поред добре понуде а добре проће цена је скочила. Продато је на 21.000 метарских центи.

Пшеница банатска, нова, каквоћа по хектолитру од 76. до 80· цене од 50 килограма од 9 кр. 05 пот. до 9 кр. 35 п. потиска нова, каквоћа по хектолитру од 76 до 79 цена од 50 килограма од 9 кр. 15 пот. до 9 кр. 50 п.; пештанска, нова, каквоћа по хект. од 75 до 80, цена од 50 килограма од 9 кр. 10 пот. до 9 кр. 40 п.; бачка, нова квак. по хкл. од 76 до 79, цена од 50 кр. од 9 кр. 10 п до 9 кр. 35 п.

Раж, нова цена од 50 кгр. од 7 кр. 25 п. до 7 кр. 45 пот

Јечам, за пићу од 50 кгр. од 5 кр. 75 п. до 6 кр. 20 п

Зоб, цена од 50 кгр. од 7 кр. 25 п. до 7 кр. 35 н.

Кукуруз стари, цена од 50 кгр. од — кр. — п. до — кр. — п.

Репица, цена од 50 кгр. од — кр. — пот. до — кр. — пот.

Проја, од 4 кр. 50 п. до 5 кр. — п.

Маст, 58 кгр. 56 кр. 75 п. до 57 кр. 25 п.

Сланина, 50 кгр. 47 кр. 25 п. до 47 к. 75 п.; сушена — кр. пот. до — кр. — п.

Шљиве, босанске 50 кгр. од 13 кр. 75 п. до 21 кр. — п.; славонски пекмез 50 кгр. 19 кр. 25 п. до 19 кр. 50 п. српски пекмез 17 кр. 50 п. до 18 кр. — п.

Течај златног и сребрног новца на будимпештанској берзи.

Дукати	11 кр. 33 п.
Наполеондори (20 франака)	19 кр. 07 п.
Угарска златна рента (од 100 круна) . .	119 кр. 90 п.
Угарска крунска рента	97 кр. 40 п.
Аустријска златна рента	120 кр. 70 п.
Немачке државне марке (од 100 мар.) .	117 кр. 37 п
10 фунти стер. (мењачки курс у Лондону)	240 кр. 07 п.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изишао је из штампе:

Автономни програм

српске народне радикалне странке

и

Како да се држимо при изборима?

Штампано у 41. броју „Заставе“. Цена је једном броју 4 пот. (2 новч.)

Изишла је из штампе књига:

Како се бирају посланици

за српски народни црквени сабор?

У овој књизи су ови одељци: Увод од Јаше Томића. — Изборни ред са тумачењем од дра Жарка Миладиновића. — Прилог изборном реду за српски народни црквени сабор. (У овом одељку има поред старог броја душа у појединим местима још и број душа из 1900. године.)

56 страна осмине. Цена је књизи 10 новчића. — Препродавци имају 33% рабата.

Поручбине нека се шаљу на г. Косту Леру у Нови Сад.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ

на

„КОСОВО“,

ЕПОПЕЈУ О БОЈУ НА КОСОВУ.

ПРВА КЊИГА.

Велики догађај и судбоносна битка на Косову Пољу, која је решила судбину како српскога тако не мање и турскога народа, заиста је врло подесна и по важности својој јединствено достојна, да буде опевана виду правог, великог епа, који би имао да представи не само судар и битку двају народа него и опште стање културног живота њиховога, посебице српскога.

План тако великога посла смишљајући и распоред тако велике грађе удешавајући кроза целе две деценије: почео сам од три године на овамо, у име Бога, и обрађивати, и први плод тога рада, ову прву књигу износим пред српске читаоце скоро само као образац, као огледало онога што још има доћи.

Књига ће се дати у штампу ових дана и овим позивом ја се обраћам људима од књиге у целом српском народу, да својим одзивом, претплатом, олакшају, управо омогуће успешност и почетка, а тиме и целога предузећа овога. У колико ће се примерака књига штампати, зависиће од пријављеног броја претплатника, због чега је и врло потребно, да се што пре пријаве.

Књига, која ће представљати собом заокругљену целину, даће, као таква, занимљиво штиво без уштрба по цело дело, биће велика око 15 табака велике осмине, на лепој и скупоценој хартији, стаће за претплатнике 3 динара — 3 круне — и биће готова најдаље до краја априла ове године.

Претплатни новац треба слати на писца у Неготин, одакле ће се и књиге сваком разаслати.

Скупљачи имају на 10 књига једну на дар.

Неготин, 1. марта 1902.

Др. Никола Ђорић
окружни физик.

Изашло је из штампе II. издање књиге:

У чему је ствар?

Ова је књига написана на домаку нашег народно-црквеног сабора. Написао Јаша Томић. Српска штампарија дра Свет. Милетића. На 80 страна. — Цена 40 потура.

У књизи су ови одељци: 1. Прва реч. 2. Шта је то автономија и из чега извире? 3. Наша автономија и државна власт. 4. Борба у крилу наше цркве . . . Калуђери и манастири. 6. Проневере патријарха Георгија. 7. Тајна последњих сабора. 8. На коју ћемо страну? 9. Завршна реч.

Поруџбине нека се шаљу на госп. Косту Леру у Нови Сад.

У издању друштва „Рада“ изишао је 13. број

НЕВЕНА

Чика Змајовина листа.

Цена је „Невену“ на годину 6 круна, на две трећине године 4 круне, на једну трећину године 2 круне. — Претплата се шаље једино администрацији „Невена“ у Нови Сад.

Још се могу добити сви бројеви од 1901. и од ове године.

СТЕЧАЈ

за награду из књижевног фонда архимандрита Нићифора Дучића за годину 1902.

Према завештању оснивачеву да се из прихода његова књижевног фонда сваке године награђују „расправе или монографије или цела дела из српске историје, географије и етнографије у опште (садржина списа не може бити политичке природе)“, а на основу правила о овој задужбини, одбор који њоме рукује расписује овај стечај за награду најбољега списа:

1. И ове године наградиће се најбољи спис из области наука обухваћених првом групом, т. ј. из српске историје, политичке или војничке или црквене.

2. Величина је награде за ову годину хиљаду (1000) динара у сребру.

3. Спис треба да изнесе најмање шест штампаних табака средње осмине.

4. Награђени је спис својина пишчева, али се мора штампати у оном облику, у ком га одбор за награду буде одобрио, и у оном броју примерака, колики најмање одбор буде одредио. Писцу ће се награда издати, кад поднесе Академији 50 наштампаних примерака награђеног списа.

5. На натписном листу награђеног списа стојаће „Наградила задужбина архимандрита Нићифора Дучића“, а испод тога слика завештаочева.

6. Непримљени рукописи не враћају се писцима.

7. Писци који желе да им спис буде награђен из овог фонда, треба да их пошаљу Српској Краљевској Академији најдаље до краја децембра ове године.

8. Списи се могу слати и под пишчевим именом и без тога; у овом другом случају писац је дужан ставити знак на спису и исти такав на завоју затвореног писма у коме ће бити име његово.

9. Штампани списи не могу се подносити за награду.

Београд, 12. марта 1902.

Одбор за Дучићеву задужбину.

ОГЛАСИ.

Част ми је пошт. публику из места и са стране известити, да имам на стоваришту сасвим фришке

БЕОЧИНСКЕ КАЈЕ

сваку количину и по најнижој цени. Примам наручбе на **цементплатне** за патосање у разним бојама, из фабрике Фридр. Рајхла у Паланки, по фабричкој цени.

Надаље препоручујем моје добро снабдевено стовариште сваковрсне шпецерајске робе, као и разних боја, лакова за патосе и фирнајза, разних минералних вода, најбољег и најприпознатијег Маутнеровог семена од поврћа и цвећа, све уз најумеренije цене, потпуну меру и строго солидну послугу.

Велимир Радак,
„код лафа“
186 1—3 у Митровици, главна пијаца.

Мануфактурна и мешовита трговина

МИШЕ НИКОЛИЋА

У ИНЂИЈИ

потребује једног помоћника гвожђарске бранже и једног помоћника мануфактурске бранже, који морају бити вешти продавци. Знање српског, немачког и мађарског језика. 188 1—3

ОВАЦА

168 КОМАДА

скупа са њиховим овогодишњим јагањцима и 7 комада **овнова све чистокрвном рамбонлетске пасмине** продаје подписана управа, на коју се купци усмено или писмено обратити могу.

У Митровици, дне 5. априла 1902.

УПРАВА
187 1—3 краљевске земаљске казнионе.

ЗГОДНА ПРИЛИКА!

I. КУЋА солидно грађена са правом гостионице и мешовитом радњом, у веома живахном сремском селу (жељ. и пароброд. станица) без конкуренције, на лепом месту; ради другог подузећа предаје се, евентуално продаје се.

II. КУЋА ново зидана, у истом месту, у непосредној близини жељ. станице, особито прикладна за жељ. рештаурацију продаје се из слободне руке.

Адресу даје: администрација »Заставе«.
183 2—3

НАРОДЕ!

Овај папирић за цигарете именом **ИДЕАЛ** садржава потпуно **100 ЛИСТИЋА.** Дакле, не примај за твоје добре 2 крајцаре којекакову лошију робу, која томе још мање од 100 листића садржава.

756 24—30

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.